

Jēdziena *resilience* tulkojuma latviešu valodā interpretācijas

Ieva Kārklīņa

Latvijas Universitāte, aģentūra "LU Filozofijas un socioloģijas institūts"

Ievads. Šobrīd Latvijā politikas veidotāju vidū, psihologu, antropologu, kā arī sociologu vidū nav vērojama konsekvence jēdziena *resilience* tulkojumā latviešu valodā. Biežāk izmantotie termini ir 'dzīvesspēks', kuru jēdziena *resilience* operacionalizācijā izmanto psihologu vidū, un 'drošumspēja', kas noteiktu atpazīstamību ieguvus līdz ar izvērzišanu par vienu no prioritārajiem valsts attīstības vadmotīviem Latvijas Nacionālajā attīstības plānā 2014.–2020. gadam un šobrīd tiek izmantots politikas zinātnēs cilvēkdrošības konceptuālajā ietvarā. Savukārt raksta autore savā promocijas darbā "Latvijas trūcīgo ģimeņu bērnu izglītības sasniegumus ietekmējošie faktori" jēdzienu *resilience* tulkojusi un interpretējusi kā 'sociālo elastīgumu'.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Lai pamatotu 'sociālā elastīguma' kā raksta autore izvēlēto jēdziena *resilience* tulkojumu latviešu valodā, raksta ietvaros sniegts abu pārējo tulkojumu – 'dzīvesspēks' un 'drošumspēja' – kritisks izvērtējums. Informācijas ieguvei veikta padziļināta jēdzienu *resilience* skaidrojošās sociālo zinātņu literatūras analīze, Pārresoru koordinācijas centra – Latvijas Nacionālā attīstības plāna izstrādātāja, uzraudzītāja un tā īstenošanas koordinētāja – mājas lapā pieejamie termina 'drošumspēja' skaidrojumi, plašsaziņas līdzekļos atspoguļotā informācija, kā arī Latviešu valodas aģentūras lingvistes Dr. philol. Dites Liepas viedoklis.

Rezultāti. Apkopojot dažādos jēdziena *resilience* tulkojumus latviešu valodā, var konstatēt, ka raksta autore un psiholoģijas pārstāvji Latvijā, raksturojot jēdziena *resilience* izcelsmi un sniedzot tā konceptuālo pamatojumu, kā primāros izmanto vienus un tos pašus literatūras avotus, atšķirība ir vien dažādajos termina tulkojumos latviešu valodā. Turklāt var uzskatīt, ka šie tulkojumi ('sociālais elastīgums' vs. 'dzīvesspēks') cits citu nevis izslēdz, bet visdrīzāk papildina, līdz ar to var būt pamats auglīgām diskusijām nacionālā līmenī. Savukārt, popularizējot savus pētījumu rezultātus starptautiskā līmenī, raksta autore un psiholoģijas doktores izmantotajā terminoloģijā ir vienotas un izmanto termina angļisko versiju *resilience*. Par jēdziena 'drošumspēja' kā *resilience* tulkojuma izcelsmi un zinātnisko pamatojumu nav tik viennozīmīgs priekšstats, jo sākotnēji tas angļu valodā definēts kā tolaik jaunvārds *securability* un atsauci uz terminu *resilience* ieguvus tikai īsi pirms jēdziena 'drošumspēja' izmantošanas Latvijas Nacionālajā attīstības plānā.

Secinājumi. Rezumējot raksta autore uzskata, ka 'sociālais elastīgums' var tikt uzskatīts par pamatotu jēdziena *resilience* tulkojumu latviešu valodā – šī interpretācija precīzi atbilst *resilience* lingvistiskajam tulkojumam no angļu valodas, šāds termina tulkojums ietverts Latvijas Zinātņu akadēmijas terminoloģijas datu bāzē, kā arī to ir atbalstījusi Latviešu valodas aģentūras lingvistikas speciāliste. Turklāt 'elastīgums' kā *resilience* tulkojums izmantots arī jaunatnes politikas pētnieku un vides antropologu publikācijās. Būtiski, ka termins '(sociālais) elastīgums' skaidri parāda jēdziena *resilience* divas raksturīgākās komponentes – izteikti kritiskus apstākļus un spēju tos pārvarēt. Līdz ar to, pēc raksta autore domām, šis tulkojums visprecīzāk atbilst jēdziena *resilience* izpratnes pamatbūtībai un var tikt veiksmīgi izmantots izglītības socioloģijā, raksturojot trūcīgo ģimeņu bērnu spējas gūt augstus izglītības sasniegumus, neskatoties uz kritisku ekonomisko situāciju ģimenē.